

Nannynu! kunskapsbank – Barns utveckling 5-6 år

Denna kunskapsbank om barns utveckling genom åldrarna 0-9 år är till för våra barnvakter och kunder som vill ha mer information. Samtlig information är skrivna av experter på området, hämtade från olika webbplatser (se längst ned). Kunskapsnivån är på en grundläggande nivå. För mer djupgående kunskap rekommenderar vi våra barnvakter att ta kontakt med sin kontaktperson eller söka vidare i annan litteratur.

Barnets utveckling 5-6 år

Många barn går det sista året på förskolan nu. Barnet är på väg mot nya utmaningar och kan pendla mellan att känna sig stort och litet. En del tycker om att berätta egna sagor, spela spel och pyssla, men behöver också större ytor att röra sig på när kroppen växer.

Sinnen, känslor och inlärning

Barn i femårsåldern är ofta harmoniska i samspel med andra. De flesta gillar att samarbeta och ta ansvar och är ofta omtänksamma mot andra, både hemma och i förskolan.

Kroppen växer, världsuppfattningen förändras och nya tankar rör sig i huvudet. Barnet inser att världen är stor och kan uppleva att faror och möjligheter finns överallt. Barnet kommer till insikt om att det inte är världens medelpunkt och det kan kännas både omvälvande och oroande. Barnet kan ha mardrömmar ibland och vilja vara nära en förälder på natten.

Många barn längtar efter att få börja skolan, andra känner sig både otrygga och osäkra inför det. Barn som går i förskolan har nu en speciell position där, som de mindre barnen ser upp till.

Förälskelse

En del barn kan uppleva en slags ”förälskelse” i föräldern av motsatt kön och värna starkt om det förhållandet. Framåt sexårsåldern kan barnet också förälska sig i en kompis och vara oroligt för att kärleken inte ska vara besvarad. Barnets kärlek ska tas på allvar och man kan visa att man förstår barnets känslor. En del barn börjar bry sig om hur de ser ut, till exempel vad de har på sig, och jämför sig med andra.

Regler och överenskommelser

I den här åldern brukar barnet värna om rutiner, rättvisa och överenskommelser. Att börja spela kort eller spel brukar vara uppskattat och då kan detta bli extra tydligt. Regler och turordning är viktigt.

Uppmuntra barnet vid motgångar

Barnet börjar bli alltmer medvetet om hur det kan påverka andra och hur andra reagerar när de blir ledsna, arga eller glada. Många barn klarar ofta att kontrollera sin ilska på ett annat sätt än tidigare. Men barnet är sårbart och kan få skuld känslor som hämmar initiativkraften. Man kan försöka uppmuntra någon annan sysselsättning istället för att fördöma när barnet gör något som man inte gillar. Humöret kan växla snabbt. Barnet kan ha svårt att ta motgångar, bli besviken och ibland få vredesutbrott om det tycker att någon är dum eller om det inte klarar vissa saker. I sådana situationer behöver man som vuxen stötta barnet och visa, utan att överdriva, att man tar barnets starka känslor på allvar.

Varje barn är unikt och utvecklas individuellt. Men några färdigheter är gemensamma för de flesta barn i en åldersgrupp.

I den här åldern är det vanligt att barnet

- går på toaletten själv, men kan behöva hjälp att torka sig
- vet hela sitt namn, en del av sin adress och sitt telefonnummer
- kan skilja på fantasi och verklighet
- är intresserat av moralfrågor, rätt och fel, regler och överenskommelser
- börjar intressera sig för vad klockan är.

Tips

- Låt barnet vara med och skicka ett kort till någon som barnet bryr sig om. Låt barnet lägga kortet i brevlådan och förklara hur det kommer fram till mottagaren.
- Rollekar är spännande. Låt barnet klä ut sig och använda fantasin. Det mesta som behövs hittar ni hemma i garderoben, köket, badrummet eller sylådan. Låt barnet leva sig in i karaktären.
- Ha picknick i trädgården eller i parken, det behövs inte så mycket – en filt och ett äpple till exempel.
- Klipp ut bilder på djur, figurer, platser eller andra människor. Lägg bilderna upp och ner och fråga: "Vad skulle du göra om du var en...?" Låt barnet vända på en bild, avsluta meningen, och berätta vad det skulle göra då.
- Klipp ut bilder som visar människors känslor. Prata med barnet om vad bilderna föreställer och förklara de olika känslorna. Lägg bilderna upp och ner och låt sedan barnet ta upp ett kort och uttrycka de känslor som bilden visar. Du får gissa vilka känslor det rör sig om.
- Gör en egen telefon- och adressbok till barnet. Sätt in foton på den som adressen och telefonnumret gäller.

Språk, tal och kommunikation

Barnet pratar mycket och gärna

Många barn tycker om att berätta en egen, påhittad saga och förstår att berättelser ska ha en början, en mitt och ett slut. De flesta barn har ett stort ordförråd och talar i långa meningar. Framåt sexårsåldern vill en del börja lära sig läsa. Barn i den här åldern brukar gilla att berätta roliga historier och att rimma. De använder språket fritt och ohämmat. När barnet tappar framtänderna kan talet bli lite läspande.

De flesta barn pratar ofta och gärna med vuxna och kompisar. Pratandet är bland annat ett uttryck för att vilja bli sedd. Barnets självkänsla stärks genom att man lyssnar och visar att

både barnet och det barnet har att säga är viktigt och värdefullt. För att kunna lära sig att sätta ord på känslor, är det bra att inbjuda till samtal där känslor är en viktig del.

Många barn ritar detaljrika bilder av djur, människor och saker och frågar ofta ”varför” och funderar ”tänk om”. En sagostund på kvällen när man får tillfälle att vara tillsammans i lugn och ro är värdefull för både barnet och den vuxne.

Framför skärmen

Det finns olika uppfattningar om hur teve och dataspel påverkar barn. Det är förstås viktigt att tiden framför skärmen inte ersätter samvaro och samtal eller fysisk aktivitet utomhus. Men många teveprogram kan också ge roliga, spännande och underhållande upplevelser. Barnet får veta mycket om världen runtomkring. Man kan titta på teve tillsammans med barnet, prata om det man ser och upplever, men begränsa tittandet. Dator- eller tevespel som är anpassade till barnets ålder och förmåga kan vara roliga och utvecklande. En vuxen eller ett äldre syskon kan behöva sätta sig in i spelet och hjälpa barnet om det behövs. Man kan begränsa tiden på ett tydligt sätt genom att till exempel ställa en äggklocka på ringning, men sedan låta barnet avsluta det aktuella momentet. Man kan hjälpa barnet att avsluta genom att säga ”nu är det bara fem minuter kvar”. Det ger också barnet lite tidsuppfattning.

Varje barn är unikt och utvecklas individuellt. Men några färdigheter är gemensamma för de flesta barn i en åldersgrupp.

I den här åldern är det vanligt att barnet

- kan leva sig in i och berätta en saga med en början, mitt och ett slut
- gillar roliga historier, rim och ramsor
- vill kunna skriva sitt eget namn
- bildar fullständiga meningar som är grammatiskt riktiga.
- ställer frågor som Hur långt? Hur stort? Hur högt?
- känner igen grundfärgerna röd, grön, gul, blå och ofta fler.

Tips

- När man läser sagor kan det vara roligt att ibland avbryta berättelsen och låta barnet berätta slutet utifrån sin egen fantasi.
- Skriv ner en av de sagor som barnet berättar. Låt det sedan rita bilder till sin berättelse. Den boken blir värdefull att spara.
- Gör en klocka tillsammans. Använd kartong, tuschpennor, sax och en klämma.
- Ge barnet möjlighet att sortera, gruppera, matcha ihop och räkna saker, till exempel para ihop strumpor och lägga bestick i låda.

Kroppen och rörelseförmågan

Barnet befinner sig i en snabb fysisk utveckling och behöver större ytor för att kunna ta ut svängarna. Armar och ben växer och kroppen förlorar sin runda barnslighet. Barnet kan bli lite fumligare och mer oberäkneligt i sina rörelser för en tid.

Det är bra att låta barnet använda alla muskler i kroppen, till exempel hoppa hopprep, springa, kasta, studsa och fånga boll, klä sig själv, knäppa knappar fram och sätta på sig skorna.

När barnet når skolåldern är rörelseförmågan ofta väl utvecklad. Många barn kan gå balansgång, slå kullerbytta och cykla. En del lär sig simma, åka skridskor, skidor och stå på huvudet. En femåring har längre reaktionstid än en vuxen. Det påverkar till exempel hur barnet kan hantera trafik när det är ute och cyklar.

Toalettbesök klarar barnet av själv men kan behöva hjälp att torka. En del barn kissar i sängen upp till sexårsåldern. Om det händer ofta kan man kontakta BVC för råd.

Lära känna kroppen

Att utforska sin kropp och andras, genom att till exempel ”leka doktor”, är vanligt i den här åldern. Barnet undersöker sig själv och andra. Så länge det sker frivilligt och utan risk att barnen gör illa varandra kan man låta leken fortgå. Man behöver vara uppmärksam på om det kan finnas något barn i leken som inte vågar säga ifrån, och kanske egentligen inte vill vara med.

Finmotoriken utvecklas

Barnet behöver stunder av stillhet och koncentration. Ett sätt är att pyssla. Fingrarna har blivit längre vilket gör det lättare att göra små rörelser. Många femåringar kan klippa med sax efter en markerad linje, trä halsband av småpärlor, rita detaljer och forma figurer och mönster i lera. Barnet brukar kunna hålla pennan i rätt grepp mellan tumme och pekfinger.

Varje barn är unikt och utvecklas individuellt. Men några färdigheter är gemensamma för de flesta barn i en åldersgrupp.

I den här åldern är det vanligt att barnet

- klär sig själv
- sparkar och studsar en boll
- kan lära sig att simma
- hoppar på ett ben
- knäpper knappar
- kan trä tråd på nål
- cyklar, åker skidor eller skridskor
- ritar detaljerade teckningar
- är lite rastlöst och okoordinerat i sina rörelser.

Tips

- Lek Följa John, Hela havet stormar eller andra lekar som går ut på att härma rörelser. Hjälpt barnet att cykla på en tvåhjulning vid behov eller åk ut på cykeltur tillsammans.
- Låt barnet klippa ut bilder ur gamla tidningar. Tänk på om barnet är höger- eller vänsterhänt så att det får rätt sax.
- Bygg olika konstruktioner av papperstallriker och plastmuggar.
- Lek dansstopp. Låt barnet eller barnen börja dansa när du sätter på musik. När du trycker på stopp måste barnet omedelbart sluta dansa och stå alldeles still, ända tills du sätter på musiken igen.
- Dansa med steppskor. Tejpa fast småmynt under mjuka skor, lyssna till ljudet när ni dansar. Istället för tejp kan man använda häftmassa.

Informationen ovan är hämtad från följande sidor

1177 Vårdguiden. (8 april 2011). Hämtad 27 februari 2015
från: <http://www.1177.se/Stockholm/Tema/Barn-och-foraldrar/Vaxa-och-utvecklas/Sma-barn-1-5-ar/Barnets-utveckling-5-6-ar/>

(c) Nannynu!